

РЕШЕНИЕ

№ 6704

гр. София, 13.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 175 СЪСТАВ, в публично заседание на девети април през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: П. ИВ. МИНЧЕВ

при участието на секретаря АЛЕКСАНДРА В. ТОДОРОВА
като разгледа докладваното от П. ИВ. МИНЧЕВ Гражданско дело №
20231110158097 по описа за 2023 година

Предявен е от П. Д. К. срещу „Стик-кредит“ АД осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за сумата от 71,28 лева /съгласно увеличение на иска, допуснато с протоколно определение от 09.04.2024г./, представляваща недължимо платени суми по Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия, предоставен от разстояние № 697379 от 26.05.2021г., ведно със законната лихва считано от 23.10.2023г. до окончателното изплащане на вземането.

В исковата молба се твърди, че на 26.05.2021 г. между страните е сключен Договор за потребителски кредит № 697379, като отпуснатият кредит бил в размер на 540,00 лева. В чл. 13 от договора било посочено, че заемателят се задължава на основание в срок до 3 дни от получаване на заемната сума, да осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в поемане на солидарно задължение в полза на Заемодателя или неотменяема банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявление на банката да заплати на „Стик-Кредит“ АД всички задължения на Заемателя по Договора за кредит в срок от един работен ден, считано от датата, на която банката е получила писмено искане от страна на „Стик- Кредит“ АД за заплащане на тези задължения. В чл. 18 било уговорено, че третото лице /поръчител, солидарен длъжник/ следва да посети някои от търговските обекти на Заемодателя в страната и да сключи с последния изричен договор за встъпване в дълг /договор за поръчителство/. Третото лице - поръчител следвало да отговаря кумулативно на минимум следните условия: Навършена възраст - 21 години; Минимален осигурителен брутен доход - 1500 лв.; Валидно трудово или служебно правоотношение при последен работодател минимум - 6 месеца; Липса на записи в ЦКР относно просрочил, под наблюдение, загуба и т.н.; Да не е поръчител по съществуващ кредит, в която и да е банкова или небанкова институция; Да не е настоящ кредитополучател в „Стик-Кредит“ АД;

Служебна бележка за доход от работодателя за 6 месеца назад. При неизпълнение на задължението за предоставяне на някое от горепосочените обезпечения съгласно чл. 23 от договора била дължима неустойка в размер на 0.9 % от стойността на кредита за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение, платима наред с погасителните вноски. Твърди, че му е начислена неустойка в общ размер на 116,64 лева. В погасителния план било посочено, че общо дължимата сума по кредита е 552,96 лева, а общо дължимата сума, когато не е осигурена гаранция - 669,60 лева. Срокът по договора бил 24 дни, фиксираният годишен лихвен процент 36.00 %, а годишният процент на разходите /ГПР/ 42.72 %. Сочи, че е погасил изцяло сумата по сключения договор. Оспорва договора за кредит като нищожен поради противоречие с императивни разпоредби и поради липса на форма. Счита, че не е посочен действителният размер на ГПР, като подробно аргументира, че непосочването е основание за нищожност на целия договор. Излага, че е била налице изначална невъзможност за предоставянето на поръчител, който да отговоря на всички посочени от ответника критерии, в такъв кратък срок. Аргументира, че е било задължение на ответника преди сключване на договора, да направи оценка на кредитоспособността. Подробно излага, че клаузата, с която е уговорена неустойка е нищожна поради накърняване на добрите нрави, както и че същата е неравноправна. Сочи, че непредоставянето на обещани обезпечения е предпоставка за обявяване на кредита за предсрочно изискуем на основание чл. 71 ЗЗД. Счита, че уговорената неустойка е следвало да бъде част от ГПР, поради което излага, че е налице и заобикаляне на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Излага също и че посочването на ГПР в размер, различен от действителния, представлява заблуждаваща търговска практика. Оспорва и клаузата за възнаградителна лихва като нищожна поради накърняване на добрите нрави. Сочи и още, че в договора не било посочено правото на отказ на потребителя, което също излага, че води до нищожност на целия договор. В заключение излага и че договорът е сключен при явно неизгодни условия за потребителя. Моли съда да уважи предявения иск. Претендира разноски.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК е постъпил отговор на исковата молба, с който предявеният иск се оспорва като неоснователен. Не оспорва, че между страните е сключен договор за кредит, като подробно описва и процедурата по сключването му и сочи, че същият е сключен във формата на електронен документ при спазване на всички изисквания съгласно ЗЕДЕУУ, ЗПФУР, ЗПК. Сочи, че твърдяната от ищеца неустойка не му е начислена, респ. събирана, но въпреки това развива подробни съображения в насока, че клаузата с която е уговорена е действителна. Моли съда да отхвърли предявения иск. Претендира разноски.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 12 ГПК, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

По предявените искове в доказателствена тежест на ищеца е да докаже факта на плащане на процесната сума на ответника.

В доказателствена тежест на ответника е да докаже е да установи наличието на валидно

правоотношение по договор за заем, размера и изискуемостта на вземанията по него, в това число и наличието на валидни клаузи, от които произтича процесното вземане, че са индивидуално уговорени, респ. че е налице основание за получаването на сумата.

Страните не спорят и с окончателния доклад по делото съдът е обявил за безспорно и ненуждаещо се от доказване на основание чл. 146, ал. 1, т. 3 ГПК обстоятелството, че между страните тях е бил сключен Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия, предоставен от разстояние № 697379 от 26.05.2021г., със соченото от ищеца съдържание.

От представения Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия, предоставен от разстояние № 697379 от 26.05.2021г. се установява, че лихвеният процент по кредита е в размер на 36 %, ГПР- 42,72 %, като общо дължимата сума от потребителя по първия отпуснат транш, изчислен към момента на сключване на договора за кредит е 552,96 лева. Срокът за погасяване на първия транш е 24 дни. Съгласно чл. 6, ал. 1 от договора кредиторът отпуска на потребителя сумата по кредитната линия на отделни траншове /предварително определен размер на отпуснатата в заем главница/.

В чл. 13, ал. 1 от договора е посочено, че в случай, че страните са договорили обезпечение, потребителят следва в срок до 3 дни от подписването на договора да осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в сключване на договор за поръчителство по чл. 138 и следващите ЗЗД с и в полза на кредитора, с което третото лице се задължава да отговаря за изпълнението на всички задължения на потребителя по договора, включително за погасяване на главница, лихви, неустойки и други обезщетения, такси и други или да предостави банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявление на банката да заплати на кредитора всички задължения на потребителя по договора /включващи главница, лихви, неустойки и други обезщетения, такси и други/ в срок от един работен ден, считано от датата, на която банката е получила писмено искане от страна на кредитора за заплащане на тези задължения. Срокът на валидност на банковата гаранция трябва да бъде най-малко 30 дни след падежа на последната вноска. Съгласно чл. 19, ал. 2 от договора третото лице-поръчител, както и банковата гаранция, трябва да отговарят на изискванията, посочени в ОУ и се одобряват от кредитора. Одобрението се извършва единствено по преценка на кредитора. В чл. 23, ал. 1 от договора е посочено, че в случай че потребителят не изпълни задължението си посочено в чл. 19 /очевидно се има предвид чл. 13 от договора/, същият дължи на кредитора неустойка в размер на 0,9 % от стойността на усвоената по кредита сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение. Страните се съгласяват, че неизпълнението на задължението по чл. 19 причинява на кредитора вреди в размера на договорената неустойка, доколкото оценката на кредитоспособността на потребителя и одобрението на кредита са базирани на предположението, че последният ще предостави в срок договореното обезпечение. Страните се съгласяват в случай на настъпване на дължимостта на неустойката потребителят да заплаща периодично начислената неустойка заедно с всяка погасителна вноска, като неустойката се дължи само за периода, през който потребителят не е осигурил договореното

обезпечение. В този смисъл ако потребителят осигури обезпечение, макар и след изтичането на срока по чл. 19, неустойка не се дължи от момента на осигуряване на обезпечението. Ако след предоставяне на обезпечението, неговото действие бъде прекратено, независимо по какви причини, отново настъпва неизпълнение по чл. 19, като потребителят дължи неустойка, считано от деня, в който действието на обезпечението е било прекратено.

От чл. 12 от приложимите Общи условия се установява, че преди сключване на договора за кредит кредиторът оценява кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчно информация в това число информация, получена от потребителя, и ако счете за необходимо извършва справка в Централния кредитен регистър или в друга база данни, използвана в Република България за оценка на кредитоспособността на потребителите. Кредиторът може да извършва проверки в Национален осигурителен институт, държавните регистри, кредитните учреждения, при телефонните оператори и др. Съгласно чл. 13 и чл. 14 от ОУ при оценка на кредитоспособността кредиторът взема предвид и предложеното от потребителя обезпечение по кредита, като за да повиши кредитоспособността си и с това да повиши вероятността кредитът да бъде одобрен потребителят може да предложи едно от следните обезпечения- физическо лице –поръчител или банкова гаранция.

В раздел VIII от ОУ е посочено, че в договора за кредит се посочва наличието на задължение за предоставяне на обезпечение от страна на потребителя, което може да бъде поръчителство или банкова гаранция. Съгласно чл. 20, ал. 1 от ОУ поръчител може да е дееспособно физическо лице, навършило 21 години, притежаващо българско гражданство, с постоянно местоживее в България, с непрекъснати осигурителни права /социално и здравно осигуряване/ през последните дванадесет месеца преди датата на подаване на заявката за кредит, което полага труд по трудово/служебно правоотношение по безсрочен договор и не е в период на предизвестие за прекратяване на трудовото/служебното правоотношение към датата на подаване на заявката за кредит, както и е получавало редовно възнаграждението си за последните 12 месеца преди датата на подаване на заявката за кредит. Конкретно физическо лице може да бъде поръчител само на един потребител. Кредиторът има право в зависимост от конкретния случай и/или кредитен продукт, едностранно да въвежда и допълнителни изисквания относно поръчителя. Поръчителят следва да отговаря и на следните допълнителни изисквания и да представи документи: минимален осигурителен брутен доход 1500 лева; валидно трудово или служебно правоотношение при последен работодател минимум – 6 месеца; липса на записи в ЦКР относно просрочия, под наблюдение, загуба и т.н.; да не е поръчител по съществуващ кредит, в която и да е банка или небанкова институция; да не е настоящ потребител на кредитора; да предостави служебна бележка за доход от работодателя за 6 месеца назад, считано от датата на предоставянето ѝ пред кредитора. Одобрението на поръчителя се извършва по преценка на кредитора съгласно чл. 20, ал. 3, изр. 2 от ОУ. Третото лице- поръчител в 3-дневен срок от получаване на сумата по кредита следва да посети някой от офисите на кредитора и да сключи договор за поръчителство по реда на чл. 138 ЗЗД. В чл. 46, ал. 1 от ОУ е регламентирано, че в случай че потребителят не изпълни задължението си за предоставяне на договорено обезпечение, дължи на кредитора неустойка в размер на 0,9

% от стойността на усвоената по кредита сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение. В представения стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителските кредити е посочено, че в случай че потребителят не предостави обезпечение, посочено в част 2-ра, т. 8 в срок до 3 дни, считано от датата на сключване на договора за кредит, се начислява неустойка в размер на 108 лева, която се заплаща на части ежемесечно съгласно погасителен план, неразделна част от договора.

В погасителния план към договора е посочено, че общо дължимата сума по кредита /главница + лихва + неустойка/, когато не е осигурена гаранция/поръчител за един лихвен период е 669,60 лева, от която неустойката е в размер на 116,64 лева и същата се начислява и се дължи от заемателя в случай че в тридневен срок от получаване на сумата по кредита не се предостави гаранция/поръчител съгласно ОУ и договора за кредит и същата се начислява ежедневно и пропорционално към всяка вноска по кредита. Уточнено е, че ако бъде предоставена гаранция/поръчител след срока, упоменат в договора и ОУ, тази сума ще бъде преизчислена само за дните, в които не е била предоставена гаранция.

Като съобрази съдържанието на цитираните клаузи, съдът намира, в случая че не е спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като уговорената в процесния договор неустойка представлява разход по кредита, който следва да бъде включен при изчисляването на годишния процент на разходите. Съобразно правилото на чл. 19, ал. 4 ЗПК годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България /основен лихвен процент плюс 10 пункта/, което към 26.05.2021г. означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от заетата сума. Този извод следва от дефиницията на понятието "общ разход по кредита за потребителя", съдържаща се в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, според която това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисионни, такси, възнаграждения за кредитни посредници и всички други разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия; общият разход по кредита за потребителя не включва нотариални такси.

В разглеждания случай е несъмнено, че получаването на кредита е обусловено от заплащането на неустойката. Това е така на първо място, защото изискването за предоставяне на обезпечение чрез поръчителство съдържа множество ограничения и конкретно определени параметри, които - предвид характера, броя и изключително краткия срок за предоставяне, правят задължението за предоставяне на обезпечение изключително трудно изпълнимо. Тридневният срок за предоставяне на обезпеченията е прекомерно кратък и това създава значително затруднение за потребителя-заемател, както за

предоставяне на обезпечение чрез поръчител, тъй като същият следва да отговаря на критерии, чието изпълнение подлежи на удостоверяване пред заемотателя чрез предоставяне на официални документи, така и относно останалите предвидени обезпечения като ипотека, особен залог, банкова гаранция или издаване на ценна книга.

Същевременно показателно е и обстоятелството, че компенсаторната неустойка санкционира неизпълнение на задължение, различно от главното задължение на заемателя по договора /да върне заетата сума/, и се дължи независимо от това, дали заемателят плаща дължимите погасителни вноски на уговорените падежни дати. Обезпечението на заема няма самостоятелно значение извън неговата функция да гарантира изпълнението на главното задължение. Обезпечението не е самоцел и вредите, които възникват за заемотателя при липсата му, са последица от невъзможността на заемотателя да удовлетвори вземането си от обезпечението, ако заемателят не плаща задълженията си. В случая, обаче, неустойката изначално не е обвързана с настъпването на каквито и да било вреди за заемотателя и се дължи независимо от това, дали такива биха могли реално да настъпят или не.

Не може да бъде пренебрегнат и фактът, че неизпълнението на задължението за предоставяне на обезпечение е санкционирано с неустойка, чийто размер /видно от погасителния план/ надхвърля 21 % от размера на заетата сума. Видно от експертното заключение по съдебно-счетоводната експертиза, при включване на размера на неустойката в годишния процент на разходите, размерът на последния би бил 470,70% вместо обявените в договора 42,72%. Единствено формалното уреждане на вземането като неустойка прави възможно неговото начисляване, без това да влече след себе си нищожност на уговорката.

От съвкупната преценка на всичко изложено по-горе следва извода, че с предвиждане на въпросната неустойка не се цели обезпечаване на договора, а оскъпяване на заема чрез кумулиране на скрито възнаграждение под формата на неустойка, което обяснява и уредената още при сключването на договора клауза, предвиждаща неустойката да се прибавя към погасителните вноски.

Следователно процесната неустойка има характера на "общ разход по кредита за потребителя" по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК и е следвало да бъде включена в годишния процент на разходите. Доколкото, съгласно гореизложеното, неустойката представлява сигурно възнаграждение за заемотателя, което той очаква да получи към датата на сключване на договора за заем, то посочването на годишен процент на разходите без включване на това възнаграждение цели въвеждане на потребителя в заблуждение относно разходите му по заема, а именно, че те ще бъдат в размер на 42,72 % годишно, а не 470,70 %. При това положение посоченият в договора годишен процент на разходите не позволява на потребителя да прецени икономическите последици от сключването на сделката, каквото именно е предназначението на ГПР, а ГПР който изначално не е годен да изпълни своето предназначение, не е правно валиден. Ето защо в случая е налице нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК – непосочване на годишен процент на разходите, и приложение следва да намери нормата на чл. 22 ЗПК, поради което процесният договор за кредит е изцяло недействителен.

Съгласно чл. 23 ЗПК, в този случай потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по него. От приетото и неоспорено експертно заключение по съдебно-счетоводната експертиза, което съдът кредитира изцяло, се установява, че ищецът е заплатил в полза на ответното дружество по договора сумата от 511,28 лева, от които 540 лева – в погашение на главницата, 12,96 лева и 58,32 лева – в погашение на неустойката. След приспадане на платената главница следва изводът, че ищецът е платил на ответника без основание сумата от общо 71,28 лева за възнаградителна лихва и неустойка, поради което предявеният иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за връщане на тази сума е основателен и следва да бъде уважен изцяло.

По разноските.

При този изход от спора, право на разноски има единствено ищецът. Същият е сторил разноски за държавна такса в размер на 50 лева и за депозит за възнаграждение на вещо лице в размер на 300 лева или общо 350 лева, които следва да му бъдат присъдени. В производството ищецът е бил представляван безплатно от адв. Г. Г. Ч., като с оглед цената на иска и извършените процесуални действия, в полза на адв. Ч. следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв в размер на 400 лева.

Предвид изложените съображения, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА „Стик-кредит“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. Шумен, пл. „Оборище“ № 13Б, да заплати на П. Д. К., с ЕГН: *****, с адрес: гр. София, ж.к. „Лозенец“, ул. „Свети Наум“ № 19, ет. 4, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от **71,28 лева**, представляваща недължимо платени суми по Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия, предоставен от разстояние № 697379 от 26.05.2021г., ведно със законната лихва считано от 23.10.2023г. до окончателното изплащане на вземането, както и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от **350 лева**, представляваща сторените по делото разноски.

ОСЪЖДА „Стик-кредит“ АД да заплати на адв. Г. Г. Ч., САК, с адрес на упражняване на дейността: гр. София, ул. „Иван Денкоглу“ № 7, ет. 5, ап. 9, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв сумата от **400 лева**, представляваща възнаграждение за безплатно представителство по делото на П. Д. К..

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____